

МЕЛЬНИК Ростислав Ігорович

здобувач вищої освіти 3 курсу юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України

ПАНЬКОВА Лілія Олександрівна

науковий керівник, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ АНТИМОНОПОЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В
УКРАЇНІ**

Антимонopolне регулювання в Україні є невід’ємною складовою формування конкурентного середовища, що забезпечує справедливу ринкову гру, стримує зловживання домінуючим становищем та підтримує баланс між державним регулюванням і ринковою саморегуляцією. У пострадянський період Україна обрала модель переходу до ринкової економіки, де ефективна конкуренція виступає важливим чинником економічного розвитку та інтеграції до європейського простору.

Основою правового регулювання в цій сфері є Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 2001 року. Він визначає поняття монопольного (домінуючого) становища, антиконкурентних узгоджених дій, злиттів суб’єктів господарювання, що підлягають контролю, та встановлює санкції за порушення конкурентного законодавства. Закон також містить положення щодо ролі Антимонопольного комітету України (АМКУ) — центрального органу виконавчої влади, що здійснює державну політику в сфері захисту конкуренції.

АМКУ має право проводити розслідування, видавати обов’язкові для виконання приписи, накладати штрафи, а також оскаржувати в судах дії органів державної влади, які призводять до обмеження конкуренції. Він діє не

лише як каральний орган, але й як експертно-аналітична установа, що здійснює економічну оцінку ринку та нормативних актів.

Суттєвою складовою антимонопольного регулювання є попередження концентрацій (злиттів) компаній, які можуть призвести до суттєвого обмеження конкуренції. Законодавством передбачено обов'язкове попереднє погодження таких угод з АМКУ, якщо вони перевищують встановлені фінансові пороги. Це дозволяє державі контролювати структуру ринку та запобігати утворенню монополій.

В українському законодавстві передбачено механізм контролю концентрацій, який полягає у вимозі попереднього погодження з Антимонопольним комітетом України (АМКУ). Якщо сукупна вартість активів або річний обіг учасників концентрації перевищує встановлені законом порогові значення, сторони зобов'язані звернутися до АМКУ для отримання дозволу. Комітет проводить економічний аналіз ринку, оцінює рівень конкуренції та визначає, чи не призведе об'єднання до створення або посилення монопольного становища.

Такий підхід дозволяє державі превентивно впливати на структуру ринку та не допустити антиконкурентних наслідків. Контроль за концентраціями виконує не лише стримувальну функцію, але й стимулює прозорість бізнес-процесів, особливо серед великих компаній. Успішна реалізація цього механізму значною мірою залежить від якісної роботи аналітичних підрозділів АМКУ, дотримання процесуальних норм та чесного співробітництва суб'єктів господарювання з державними органами.

Особливу роль у правовому забезпеченні антимонопольної політики відіграє судова практика. Адміністративні суди України розглядають значну кількість справ про оскарження рішень АМКУ, що свідчить про важливість процесуальних гарантій прав суб'єктів господарювання. Саме на стику

правозастосування та судового контролю формується реальний зміст конкурентного права.

Останні роки в Україні спостерігається активізація законодавчої діяльності у сфері антимонопольного регулювання. Так, було ухвалено низку змін до Закону «Про захист економічної конкуренції», зокрема щодо вдосконалення процедур дослідження ринків, встановлення прозорих критеріїв оцінки концентрацій та посилення відповідальності за змову на торгах. Також імплементуються європейські підходи відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС.

Водночас залишаються проблеми, які потребують правового доопрацювання: недостатня фінансова незалежність АМКУ, складність доведення фактів змови, наявність «тіньової» конкуренції та впливу великого бізнесу на ухвалення державних рішень. Вирішення цих питань можливе лише за умов політичної волі та високої правової культури в економіці.

Правові засади антимонопольного регулювання в Україні є досить розвиненими і динамічними, однак потребують подальшої гармонізації з європейськими стандартами, посилення інституційної спроможності АМКУ та створення реальних бар'єрів для антиконкурентної поведінки.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 № 2210-III.
2. Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26.11.1993 № 3659-XII.
3. Господарський кодекс України. — [Електронний ресурс] — <https://zakon.rada.gov.ua>

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Юридичний факультет
Кафедра цивільного та господарського права

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИВАТНОПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 127 річниці заснування Національного університету біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, 15 травня 2025 р.)

Київ 2025

За зміст та якість матеріалів відповідальними є автори публікацій.

Актуальні питання приватноправового регулювання в умовах євроінтеграції: тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 127-річниці заснування Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ, 15 травня 2025 року.) / За заг. ред. проф. О.Ю. Піддубного. Київ, 2025. 234 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей, присвячених дослідженню актуальних питань у сфері приватного права в Україні та перспектив його розвитку і вдосконалення в контексті євроінтеграції.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів та здобувачів наукового ступеню, а також суддів, адвокатів та практикуючих юристів, спеціалістів у сфері приватного права.